

Naturvårds- och fiskeenheten
Fanny Astholm

Beslut
2002-06-28

Diarienummer
511-06738-2000

Sida
1(9)

Naturreservatet Brattorpsån i Lilla Edets kommun

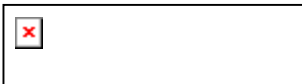
Beslut om naturreservat enligt 7 kap 4 § miljöbalken

Innehåll

Beslut
Syfte
Föreskrifter för naturreservatet
Administrativa data
Beskrivning av naturreservatet
Planeringsbakgrund
Behov av och motiv för skydd
Ärendets handläggning
Upplysningar

Bilagor

Bilaga 1. Översiktskarta
Bilaga 2. Beslutskarta
Bilaga 3. Skötselplan
Bilaga 4. Sändlista
Bilaga 5. Sakägarförteckning
Bilaga 6. Hur man överklagar

BESLUT

Länsstyrelsen beslutar att det område, som på bilagd karta (bilaga 2) avgränsats med heldragen röd linje, skyddas som naturreservat med stöd av 7 kap 4 § miljöbalken (1998:808).

Reservatets namn skall vara **Naturreservatet Brattorpsån**.

Med stöd av 3 § förordningen om områdesskydd (1998:1252), fastställer Länsstyrelsen bifogad skötselplan, bilaga 3. Skötselplanens övergripande målsättningar och riktlinjer skall gälla utan begränsning i tiden.

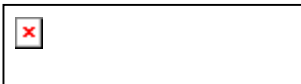
SYFTE

Syftet med naturreservatet är att:

- bevara de höga geomorfologiska värden som präglar Brattorpsån och dess omgivning;
- bevara och utveckla ravinskogen med dess fuktiga mikroklimat och därigenom vidmakthålla en ovanligt rik epifytflora och rikligt med död ved;
- bevara åns värde som öring- och laxyngellokal;
- bevara och utveckla förutsättningarna för de arter som är beroende av solbelysta grova träd och hävd i de till detta beslut hörande skötselplanen angivna områdena (område 3, 7 och 8);
- följa upp åtaganden som följer av medlemskapet i den europeiska unionen. Området har godkänts av regeringen att ingå i det europeiska nätverket av skyddade områden, Natura 2000.

Syftet skall tryggas genom att:

- ravinen skyddas mot ingrepp som förhindrar att de naturliga geologiska processerna, i form av småskred m.m, kan fortgå i området;
- området skyddas mot rationellt skogsbruk och exploatering;
- ån skyddas mot ingrepp som kan medföra att dess värdefulla fauna skadas, såsom reglering, byggande av vandringshinder och större vattenuttag;
- betesdriften på betesmarken fortgår för att gynna bl.a. ängsvegetation;
- de trädbevuxna hagmarkerna vid utloppet mot Göta Älv underhållsrojs eller betas så att de frihuggna stora ekarna fortsättningsvis får stå ljusöppet.

FÖRESKRIFTER FÖR RESERVATET

För att uppnå syftet med reservatet beslutar Länsstyrelsen med stöd av 7 kap 5, 6 och 30 §§ miljöbalken samt 3 och 21 §§ förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken att nedan angivna föreskrifter och fastställande skall gälla.

A. Föreskrifter enligt 7 kap 5 § miljöbalken om inskränkningar i markägares och annan sakägares rätt att använda mark- och vattenområden

Förutom föreskrifter och förbud enligt andra författningar är det inte tillåtet att:

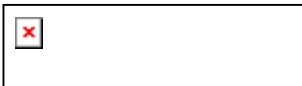
1. uppföra ny byggnad eller annan anläggning;
2. uppföra mast, antenn, torn eller anlägga mark- eller luftledning;
3. anlägga väg eller parkeringsplats;
4. spränga, borra, schakta, tippa och fylla ut med massor;
5. dika, muddra, dämna, valla in eller avleda vatten;
6. anordna upplag;
7. avverka träd, röja, gallra, så eller plantera skog eller utföra annan skogs-
vårdsåtgärd;
8. skada eller bortföra vindfälle, torraka, låga eller annat dött träd;
9. bedriva täkt i någon form, kommersiellt eller för husbehov av berg, sten,
grus, matjord, torv, sand eller lera;
10. påföra gödsel eller bekämpningsmedel på naturbetesmarkerna;
11. plantera in för trakten främmande växt- eller djurart.

Vidare är det förbjudet att utan Länsstyrelsens tillstånd

12. stödutfodra på annan tid än under högst två veckor vår respektive höst;
13. använda Brattorpsån för bevattning eller annan typ av vattenuttag;
14. rensa befintligt dike;
15. kalka mark eller vatten. Kalkning får dock ske efter kalkningsplan som
godkänts av länsstyrelsen;
16. anlägga ny stig.

Föreskrifterna A6 och A7 gäller ej i fråga om åtgärder som sker i enlighet med skötselplan som tillhör detta beslut.

Löpande normalt underhåll av ledningsgator, mark- och luftledningar kan ske utan hinder av föreskriften A6 efter anvisning av naturvårdsförvaltaren och i enlighet med skötselplan. Akuta reparationer skall anmälas i efterhand till Länsstyrelsen. Ordinarie normala drift- och underhållsarbeten inom vägområdet får vidtas av väghållaren utan hinder av föreskriften A4, A6 och A7. Tillstånd enligt kulturminneslagen kan krävas.

B. Föreskrifter enligt 7 kap 6 § miljöbalken om skyldighet för ägare och innehavare av särskild rätt till fastighet att tåla viss intrång inom området

Naturvårdsförvaltaren har rätt att:

- Utmärka och upplysa om reservatet;
- Sköta området i enlighet med fastställd skötselplan, genom åtgärder såsom gallring och röjning samt betesdrift.

C. Ordningsföreskrifter för allmänheten enligt 7 kap 30 § miljöbalken

Utöver föreskrifter och förbud i andra lagar är det inte tillåtet att:

1. framföra motordrivet fordon;
2. rida i vattendrag annat än vid passage;
3. cykla;
4. tälta;
5. plocka eller gräva upp växter eller insamla vedsvamp, lav eller mossor. Förbudet gäller inte plockning av bär och matsvamp för husbehov;
6. tillvarata eller på annat sätt skada torraka, låga eller vindfäle;
7. medföra hund som inte är kopplad.

D. Fastställelse av skötselplan och beslut om förvaltare av naturreservatet enligt 3 och 21 §§ förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken mm.

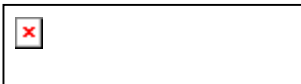
Naturvårdsförvaltare är Stiftelsen för Västsvenska Fritidsområden (Väst-kuststiftelsen). Förvaltningen skall ske i samverkan med Länsstyrelsen i Västra Götalands län och markägarna.

Naturreservatet utmärks genom förvaltarens försorg enligt anvisningar från Naturvårdsverket.

Naturvårdsförvaltningen bedrivs enligt skötselplan som fastställs av Länsstyrelsen (bilaga 3). Skötselplanens övergripande målsättningar och riktlinjer gäller utan begränsning i tiden. Behovet av detaljåtgärder för att nå uppställda målsättningar i skötselplanen kan komma att förändras från tid till annan varför en översyn i detta hänseende bör ske med högst tio års mellanrum.

Ovanstående föreskrifter skall efter erforderliga samråd med länsstyrelsen ej utgöra hinder för verksamhet eller anläggning som behövs för totalförsvaret.

För naturreservatet gäller utöver föreskrifterna ovan även strandskydd enligt 7 kap. 13 och 14 §§ miljöbalken.

ADMINISTRATIVA DATA

Namn:	Brattorpsån
Kommun:	Lilla Edet
Gränser:	Se beslutscharta, bilaga 2
Fastigheter och ägare:	Se bilaga 4
Nyttjanderätter m.m.:	Se bilaga 4
Areal:	Tot ca 47 ha, varav 30 ha lövskog, 6,5 ha blandskog, 1,5 ha barrskog (ung gran avses att avvecklas för att övergå till blandskog), 6 ha betesmark, 1,6 igenväxande gräsmark, 1 ha vatten
Kartor:	Ekonomiska kartblad 8B1g, 8B0g (8116, 8106) Topografiska kartblad 8BSO
Naturvårdsförvaltare:	Västkuststiftelsen
Natura 2000	SE0530118

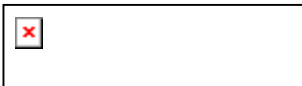
BESKRIVNING AV NATURRESERVATET

Natur- och kulturhistoriska värden

Brattorpsån ligger söder om Hjärtum, ca 4 km nordväst om centralorten Lilla Edet i Lilla Edets kommun. Ån är ett av Göta älvs biflöden och ravinen har uppkommit genom att den under årtusendena skurit sig ned genom de lättroderade glaciala lerorna. Ravinen utgör en geomorfologisk bildning av nationellt intresse. Den är bevuxen med en frodig lövskog med rikligt med död ved och bitvis har den ett stort inslag av ädellövträd. Lövskogen har en rik lundflora och det fuktiga mikroklimatet gynnar lavar och mossor. I området förekommer förutom en lång rad signalarter de rödlistade arterna skogsduva, mindre hackspett, kungsfiskare och lax samt svamparterna stor sotdyna och narrtagging. I den nedre, lugnflytande delen omges ån av våtmarkspartier. Brattorpsån är av stort fiskeribiologiskt värde och har en rik bottenfauna. Tillsammans med Grönån utgör den de av Göta Älvs biflöden som har de största reproduktionsarealerna för lax och havsöring. Ravinen omges av ett välbevarat odlingslandskap, utpekat i den regionala bevarandeplanen för odlingslandskapet. En del av ravinen är fortfarande öppen. En större betesvall i anslutning till Brännabäcken hävdas med nötkreatur, och i branterna finns hävdgynnade arter. Vid Brattorpsåns utlopp i Göta Älv har de på senare tid igenvuxna markerna restaurerats under år 2000.

Från Hasteröd i väster till Göta Älv i öster är fallhöjden ca 40 m. Spår av tidigare kraftutnyttjande finns i den västra delen av reservatet. På flera ställen syns rester av stensatta åkanter och kanalliknande fåror. En mindre fors finns söder om Stussberget där en kvarn tidigare har legat.

Området ingår i det europeiska nätverket för bevarande av biologisk mångfald, Natura 2000 efter regeringsbeslut 1998. Ravinen omfattas av EU-Life projektet lövskog.

Friluftsliv

Stigar eller andra anordningar för friluftslivet saknas. Området, som huvudsakligen utgörs av branta partier, är svårforcerat och värdena utgörs främst av den biologiska mångfalden. Det ligger inbäddat i ett odlingslandskap med höga skönhetsvärden. En parkeringsplats finns på den södra sidan av Brattorpsån, utanför reservatet.

Markanvändning

Brattorpsåns ravin omges av ett vidsträckt och välbevarat odlingslandskap. Större delen av ravinen täcks idag av skog av olika ålder. Ravinen har tidigare varit betad och betydligt mer öppen. Ett område hävdas fortfarande med bete med nötkreatur. Även om största delen av skogen är ung kan det ha funnits en lång trädkontinuitet i området. Flygbilder från 1930-talet uppvisar en del skog och idag är en hel del av träden närmast ån är gamla. Där emot har det inte funnits skog i området under en lång sammanhängande tidsepok.

PLANERINGSBAKGRUND**Riksintressen m.m.**

Brattorpsån ingår i riksintresset för Göta och Nordre Älvsdalgångar, NRO 14122. Områdets naturvärden finns dokumenterade i inventeringar såsom lövskogsinventeringen (objekt 67, klass 1(2) och i kommunens naturvårdsplan från 1995, där området givits högsta naturvärde. Området ingår i naturvårdsplanen (1974) för dåvarande Älvsborgs län (objekt 11). Göta Älv med bl a Brattorpsåns dalgång ingår i länsstyrelsen bevarandeplan för odlingslandskapet. Skogsvårdsstyrelsen har klassat delar av området som nyckelbiotoper.

Kommunal översiktsplan

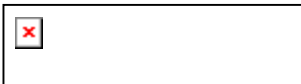
I Lilla Edets kommun översiktsplan (år 1993, aktualiserad år 1998), anges för området att pågående markanvändning bör fortsätta oförändrad. Brattorpsravinsens östra del korsas dock av ett område med särskilda bestämmelser kring projekterad naturgasledning.

Internationell betydelse

Regeringen har den 22 januari 1998 godkänt att större delen av området skall ingå i Natura 2000, enligt habitatdirektivet (92/43 EEG), objekt nr SE0530118. Området godkändes 1998 av EU-kommisionen för att ingå i EU:s Life-lövskogsprojekt.

Befintliga områdesskydd

Området omfattas av strandskydd enligt 7 kap.

ÄRENDETS HANDLÄGGNING

Markägarna i Brattorpsåns dalgång kontaktades 1997 i samband med arbetet att avsätta dalgången som ett Natura 2000 område. Större delen av området förankrades som Natura 2000 hos markägare och övriga berörda, varefter regeringsbeslut fattades 1998. Länsstyrelsen tog under våren 2000 initiativ till reservatsbildning, varefter markvärderingar och förhandlingar om ekonomisk ersättning påbörjades. Reservatsbildningen finansieras av EU:s fond Life-lövskog. Delar av området har restaurerats under 2001 med hjälp av skogsvårdsstyrelsens arbetslag som ett projekt inom LIP-lövskog i Hjärtum.

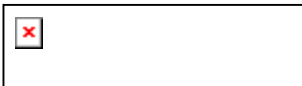
Berörda mark- och sakägare har förelagts den 11 mars 2002, enligt 24 § förordningen om områdesskydd m. m. enligt miljöbalken, att yttra sig över förslaget till reservat och skötselplan. Förhandlingarna med berörda markägare om intrångsansättning pågår, men är klara för merparten av fastigheterna. Sjöfartsverket har angivit att de förutsätter att de fortsättningsvis kan göra underhållsarbete enligt gällande vattendom. Hjärtums elförening har inget att erinra under förutsättning att underhåll och förnyelse av ledningsnätet i området kan ske utan hinder av reservatsföreskrifterna. Länsstyrelsen bedömer att reservatsföreskrifterna i dessa avseenden inte blir mer omfattande än de gällande bestämmelserna i miljöbalken avseende dylika åtgärder.

Förslag till beslut om naturreservat har remitterats till Lilla Edets kommun, Skogsvårdsstyrelsen, Sveriges geologiska undersökningar, Naturskyddsföreningen i Norra Älvsborg, Vägverket, Sportfiskarna, Jägarförbundet i Norra Älvsborg och Lantbrukarnas riksförbund. Förslaget har inte remitterats för yttrande till Naturvårdsverket, med åberopande till de av verket angivna förutsättningarna i verkets skrivelse av den 2002-01-30, dnr 312-1056-02 No. Brattorpsån är med i Naturvårdsverkets fördelningsplan, Life-lövskog och SVEFA har givits tillstånd att börja förhandla.

Skogsvårdsstyrelsen, SGU och SNF har tillstyrkt bildande av reservat. SGU har dock påpekat att de geologiska förhållandena i området är kortfattat beskrivna och begärt att hänvisning till jordartskartan och bergrundskartan för området skall ingå i referenslistan, vilket utförts. Jägarförbundet har påpekat att viltutfodring bör kunna ske inom reservatet. Länsstyrelsen bedömer att det med hänsyn till områdets begränsade areal är möjligt att stödutfodra utanför reservatet. Vägverket förutsätter att ordinarie drift och underhållsarbete inom vägområdet kan utföras utan begränsning. Länsstyrelsen har i belutet skrivit in att dylika åtgärder inte omfattas av föreskrifterna. Då stenvalvsbron i området är Raä märkt kan dock tillstånd enligt kulturminneslagen vara aktuell vid utvidning av vägen.

LÄNSSTYRELSENS BEDÖMNING

Brattorpsån med raviner har betydande naturvärden, med ovanliga naturtyper och en rik flora och fauna. Åtgärder som kan hota dessa värden är bl. a

ingrepp i åfåran, uttag av vatten, avverkning och andra skogsbruksåtgärder. Även åtgärder som körning med fordon i ravinerna samt plockning och insamling av hotade växt- och djurarter samt att betet upphör på de idag hävdade markerna kan hota områdets biologiska mångfald.

Ett skydd i form av naturreservat syftar främst till att förhindra nämnda åtgärder som kan spolia naturvärdena, att trygga hävden och till att i övrigt bidra till att säkra angivna förutsättningar för att värdena ska kunna bevaras.

Enligt Länsstyrelsens mening är det ett angeläget allmänt intresse att bevara områdets naturvärden med ravinen och de rödlistade och i övrigt sällsynta arterna som är knutna till vattendraget och lövskogsmiljön. Då området ingår i EU:s Natura 2000-nätverk, är det även av internationellt intresse att värdena säkerställs.

Med hänsyn till ovan beskrivna hot och det stora intrång i pågående markanvändning ett förbud mot dylika åtgärder skulle innebära gör Länsstyrelsen bedömningen att områdets värden bäst ges ett långsiktigt skydd genom att naturreservat inrättas. Länsstyrelsen finner vid en vägning av enskilda och allmänna intressen i enlighet med 7 kap. 25 § miljöbalken att föreskrifterna motsvarar behovet av skydd för att syftet med reservatet uppnås. De är främst avsedda att begränsa skador på mark samt växt- och djurliv.

Beslutet är förenligt med hushållningsbestämmelserna för mark- och vattenområden enligt 3 och 4 kap. miljöbalken.

UPPLYSNINGAR

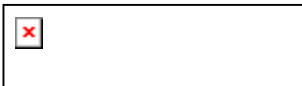
Föreskrifterna enligt 7 kap. 30 § miljöbalken gäller omedelbart, även om de överklagas.

Detta beslut skall kungöras i länets författningssamling.

Om det finns särskilda skäl får Länsstyrelsen med stöd av 7 kap 7 § miljöbalken medge undantag från meddelade föreskrifter. Finns det synnerliga skäl får Länsstyrelsen helt eller delvis upphäva detta beslut. Eftersom delar av reservatet består av ett av regeringen förtecknat Natura 2000-område krävs tillstånd enligt 7 kap 28 a § miljöbalken för verksamheter eller åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i området.

Ansvarsfördelning vid insektsangrepp eller liknande

Eftersom området i stort skall lämnas till fri utveckling skall vindfälln och stormskadad skog lämnas. Det ansvar som markägaren har enligt 29 § skogsvårdslagen kommer efter reservatsbildningen att vara statens ansvar.

Kungörelsedelgivning

Sakägare anses delgivna detta beslut det datum beslutet kungjorts i lokalpressen.

Hur man överklagar

Detta beslut kan överklagas hos regeringen, se bilaga 6.

I detta ärende har länsöverdirektören Göran Bengtsson beslut och naturvårdshandläggaren Fanny Astholm varit föredragande. I handläggningen har även länsjuristen Dick Hjort, arkitekten Margot Ottosson, länsantikvarien Jan-Gunnar Lindgren och enhetschefen Sven Swedberg deltagit.

Göran Bengtsson

Fanny Astholm